

Давидовська Г. І.
канд. істор. наук, старший викладач
кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін
Чортківський навчально-науковий інститут
підприємництва і бізнесу
Тернопільського національного економічного університету

СТУПІНЬ АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄС В СФЕРІ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД СПЛАТИ МИТА

Чинне законодавство, а саме Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства ЄС, яка прийнята у 2004 році, визначила сферу митного права однією з пріоритетних, яка вимагає поступового приведення національного митного законодавства у відповідність з нормами і стандартами Європейського Союзу [4].

Безперечно правовідносини, які стосуються системи звільнення від сплати мита відносять до сфери адміністративного, податкового та митного законодавства і на сьогоднішній час даному питанню, з точки зору адаптації цих норм (правил) до норм митного законодавства Європейського Союзу, не було приділено належної уваги, що в свою чергу являється суттєвим недоліком в плані реалізації вищезазначеної програми адаптації законодавства України до норм *acquis communautaire*.

Потреба в комплексному порівняльно-правовому дослідженні відповідності законодавства України законодавству ЄС з приводу побудови системи звільнення від сплати мита пояснюється не тільки прагненням України вступити до країн – членів Європейського Союзу, а також і тим фактом, що в 2008 році Україна стала повноправним членом Світової організації торгівлі, яка висуває в свою чергу певні нормативні вимоги стосовно здійснення зовнішньо-економічної діяльності, в тому числі і сфері надання відповідних преференцій.

Митне регулювання у праві ЄС, в тому числі і питань, які пов'язані з наданням митних пільг та преференцій ґрунтується на нормах Митного кодексу ЄС 1992 року [1, с. 24], а також інших вторинних актах, зокрема, Регламенту Ради (ЄС) від 16 листопада 2009 року № 1186/2009 про встановлення у Співтоваристві системи звільнень від мита [6] та деяких інших нормативно – правових актах.

Здійснивши комплексне порівняльно-правове дослідження відповідності законодавства України законодавству ЄС в сфері звільнення від сплати мита, необхідно зробити відповідні висновки на рахунок сучасного стану розвитку національного законодавства та його відповідності до норм *acquis communautaire*.

Перш за все слід відзначити, що відповідно з чинним законодавством ЄС, митна справа, складовою якої є і система звільнення від сплати мита, являється виключною компетенцією відповідних компетентних органів ЄС, тому окремими країнами – членами цього державоподібного утворення не можуть прийматися самостійні рішення в сфері митного регулювання, а діють вони на підставі рішень, які прийняті Європейським Союзом.

Так, відповідно з положеннями, які закріплені в ст.184 Регламенту Ради (ЄЕС) N 2913/92, що засновує Митний кодекс співтовариства, на пропозицію Комісії, за рішенням, прийнятим кваліфікованою більшістю, Радою визначаються випадки, згідно з якими, враховуючи особливі обставини, видаються звільнення від експортних чи імпортних зборів, якщо товари були випущені для вільного розповсюдження чи експорту [5].

На рахунок відповідності понятійного апарату, яким користуються в законодавстві ЄС та України (“імпорт”, “експорт”, “вивізне мито”, “ввізне мито”, “привілейовані операції”, “звільнення від сплати мита”, “преференції” та інші) варто відзначити, що ці визначення за змістовим навантаженням являються аналогічними.

Здійснивши дослідження загальної системи звільнення від сплати мита, яке передбачене законодавством ЄС, можна дійти висновку, що вона складається з норм, якими регламентуються наступні групи правовідносин у цій сфері:

а) загальні підстави звільнення від сплати мита для окремих категорій осіб та випадків, якими передбачені переміщення на митну територію ЄС, тут мають

на увазі власність, яка належить посадовим особам консульських та дипломатичних представництв, особам, які прирівняні до них у зв'язку з виконанням відповідних повноважень та фізичним особам, у випадках, що визначені законодавством (особиста власність, товари ввезені на митну територію ЄС з приводу весілля, особиста власність, отримана у спадщину та інші випадки);

б) підстави для звільнення від сплати мита окремих груп товарів (засоби виробництва, продукти, обладнання, методичні, культурні та наукові матеріали; наукова апаратура та прилади та ін.);

в) умови звільнення від сплати мита окремих груп товарів (риба та морепродукти, сільськогосподарська продукція та ін.);

г) випадки звільнення від сплати мита товарів, які походять з певних країн, причому варто відзначити, що законодавству ЄС притаманна диференціація цих країн залежно від регіональної приналежності. Крім того законодавством ЄС, в деяких випадках, надаються преференції товарам, які походять з країн, які мають суміжний кордон з країнами ЄС. Можливо це пов'язано з вирішенням країнами-членами Європейського Союзу своїх геополітичних інтересів;

д) випадки, які пов'язані зі звільнення від сплати ввізного мита;

е) порядок, умови та звільнення від сплати вивізного мита.

Характеризуючи загальну систему звільнення від сплати мита в Україні слід відзначити, що чинне законодавство передбачає наступні види тарифних преференцій:

а) встановлення тарифних пільг (тарифних преференцій) щодо ставок Митного тарифу України у вигляді звільнення від оподаткування ввізним митом;

б) зниження ставок ввізного мита;

в) встановлення тарифних квот відповідно з законодавством України;

г) тарифні пільги для ввезення товарів, які мають походження з держав, з якими укладені відповідні міжнародні договори.

Порівнюючи законодавство ЄС та України з приводу загальної характеристики системи звільнення від сплати мита, варто відзначити доволі високий ступінь адаптації національного законодавства і цьому безперечно сприяло прийняття нового Митного кодексу України в редакції від 13.03.2012 №

4495-VI [2]. Не варто вважати суттєвим недоліком національного законодавства той момент, що ним не надаються певні преференції товарам з країн, які мають суміжний з Україною кордон, адже в дійсності ці питання повинні вирішуватися завдяки двостороннім торговим угодам.

Право перевіряти та контролювати правильність застосування чинного законодавства, яке регламентує порядок та умови звільнення від сплати відповідно мита, надано як компетентним органам ЄС, так і відповідним органам України в галузі митної справи. У випадку виявлення контролюючими органами порушень з приводу необґрунтованого звільнення від сплати мита, або нецільового використання ввезених товарів, то відповідними суб'єктами ЗЄД сплачується мито у повному обсязі, згідно положень чинного законодавства.

Можна відзначити, що ступінь адаптації національного законодавства з приводу підстав звільнення від сплати ввізного мита до вимог ЄС є доволі високим. Але бачимо, що деякими нормами законодавства ЄС, при наданні митних преференцій, встановлюються більш жорсткі вимоги.

Слід зауважити, що національне законодавство, яке регламентує організаційно-правові засади в сфері врегулювання митної справи, є досить громіздким та невдалим з точки зору його застосування, як фахівцями, так і пересічними громадянами. Тому законодавцеві рекомендується прийняти Митний кодекс України, Митно-процесуальний кодекс України та закон України "Про Митну службу". Таким чином буде можливість до найбільш вдалого регулювання правовідносин, які складаються у сфері митної справи.

Література:

1. Митне регулювання в ЄС та Україні: порівняльно-правове дослідження: Науково-практичний посібник / Мароха В., Олійник Н., Омельченко О., Полонський О., Ропотан О.; за науковою редакцією А. В. Мазура. – К. : ТОВ "Ніка-Прінт", 2005. – 832 с.
2. Митний кодекс України від 13 березня 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

3. Митний кодекс України : практичні аспекти [Текст] : навч.-метод. посіб. / О. Л. Василенко, А. Д. Войцещук, І. А. Гуцул [та ін.] ; редкол. : А. Д. Войцещук, І. О. Іващук, А. І. Крисоватий [та ін.]. – Тернопіль : ТНЕУ, 2016. – 516 с. – До 50-річчя ТНЕУ.
4. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18 березня 2004 року № 1629-IV [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>
5. Council Regulation (EEC) No 2913/92 of 12 October 1992 establishing the Community Customs Code [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f71bf004-2920-47fc-bd9a-35e63b480baf/language-en>
6. Council Regulation (EC) No 1186/2009 of 16 November 2009 setting up a Community system of reliefs from customs duty (codified version) [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009R1186>